

Heide vertelt

232

23 juni 2024

Suzanne Herrijgers overleden.

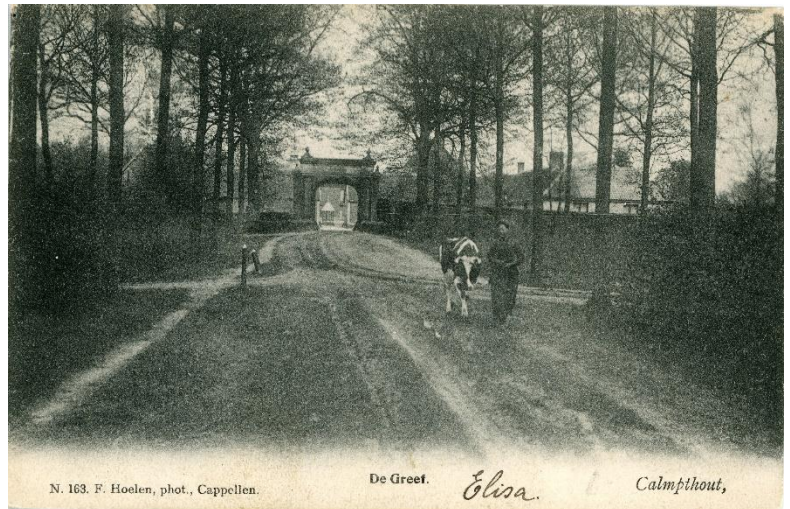
In Beukenhof overleed op 11 juni Suzanne Herrijgers. Zij was gehuwd met Louis Guns en woonde jarenlang in de Withoefstraat. Zij had één zoon Etienne, gehuwd met Rita Dictus, één kleinkind en twee achterkleinkinderen. Op donderdag 20 juni werd afscheid genomen van Suzanne in de kerk Sint-Jozef in Heide. Zij rust in vrede.

De verschillende eigenaars van De Greef!

Het landgoed De Greef, ons allen gekend in Kalmthout, besloeg op het einde van de 18de eeuw ongeveer 700 hectare. Het waren weiden, bossen, bouwland, moerasgebieden en turfvelden. Het werd bewoond door de provisor (rentmeester) van de Norbertijnenabdij van Tongerlo. In die periode waren er in de hoeve 66 personen in vast dienstverband naast talrijke losse medewerkers zoals: snoeiers, houtbinders, zagers, blekers, turfdelvers, wiesters en schaapscheerders. Van activiteit gesproken! Van heel het domein schiet er niet zo veel meer over als we dat vergelijken met weleer. Een lange dreef met een gebouwencomplex is het restant.

De periode van 1762 tot 1797:

In die periode ontstonden in Kalmthout en omstreken verscheidene hoeven. Provisor Godefridus Hermans stond aan het hoofd en vestigde zich op De Greef waar hij een provisorhuis liet bouwen. De provisor steunde de Oostenrijkse landbouwpolitiek. Hij leidde vanuit De Greef de landbouwontginning en de turfuitbating. Hij hield ook nauwgezette boekhouding en

bouwde de hoeve gestaag uit. Honderden potten zaad van els, berk, beuk en eik werden verzameld, er was een eigen smederij, een brouwerij, een steenoven, visvijvers en er was ook de turfuitbating. We konden in die periode spreken van een middeleeuwse “boerenbond”. Om het personeel tevreden te houden was er een keuken van 10 bij 7 meter waar dagelijks kon aangeschoven worden.

De periode van 1797 tot 1878:

Na een woelige periode waarbij de onteigening van de kloostergoederen door de Franse republiek plaats vonden, had de abdij haar eigen domein De Greef kunnen terugkopen, via een stroman in 1797. Er werd de volgende 30 jaar geprobeerd het domein leefbaar te houden. Toch werd er in 1832 besloten het domein te verkopen. Koopster was Gravin De Mérode, zij kocht het 700 ha grote domein. In 1848 verkocht de Gravin een deel van het domein (178 ha) aan de genaamde Moons. Op zijn beurt schonk hij een deel aan zijn dochter (17 ha) die huwde met Herman Ommeganck.

De periode van 1878 tot 1960:

Drie generaties lang zou de familie Ommeganck De Greef bewonen. De periode werd beschreven als de romantische periode van het domein. Het gonsde van verhalen over jachtfestijnen en het overvloedig vloeien van de champagne. Verhalen van de pachters die met de kruiwagen de champagne ophaalden aan het station in Kalmthout hoorden daarbij. Het betekende ook een beetje het verval van de eens zo roemrijke familie Ommeganck.

De periode van 1960 tot 1967:

In 1960 kocht nijveraar W. Kantens het toen nog 16 ha grote domein. Hij liet de bouwvallige gebouwen herstellen en verhuurde het domein aan de Parochiale werken van de dekenij Ekeren. De machtige schuur deed voortaan dienst als slaapplek voor jeugdgroepen en de "potstal" werd een feestzaal. Zo werden er verschillende congressen gehouden op

de plaats waar ooit paarden, koeien en schapen stonden. Meer en meer werd er op De Greef bruisend sociaal leven waargenomen. Jan en Marcella Voordekkers-Hommelen waren er als gerante aangesteld en maakten gebruik van het vleugje antiek wat er was blijven hangen in de kapel, de heerlijke bedstee en de hoge kamer waar destijds de provisor zijn gasten uit de turfindustrie ontving.

De periode vanaf 1962:

In 1962 werd het domein opnieuw verkocht, deze maal aan de Heer Tielemans uit Merksem. Zo verdween ook het bruisend sociaal leven op De Greef!

Ruud Martens vertelt over het Joodse verleden!

Op dinsdag 25 juni vanaf 14u is Ruud Martens te gast in het Ernest Alberthuis in de Hortentiadreef. Hij geeft er een voordracht over het Joodse verleden van Heide. Ruud Martens komt er op verzoek van Buurtkoffie Dennendael, vertellen over de honderden Joden die voor WOII in heide woonde. Met de oorlogsdreiging trokken velen weg. Wie blijft, is gezien. Kalmthout is de gemeente in België met het hoogste percentage aan gedeporteerde Joden. Hoe kon dit gebeuren? Iedereen is welkom, de koffie of een ander drankje staat klaar.

Oude en vergeten beroepen van vroeger

Vandaag: Haardoekwever (nr.23)

Een haardoekwever weef doeken van haar. Haardoek zijn paardenharenbladen voor het inleggen in de zeeften randen. Haardoek werd geweven op het weefgetouw. Paardenhaar (maan- en staarthaar) direct afkomstig van het paard, is niet meteen bruikbaar. Dit moet ook weer behandeld worden, net als varkenshaar. Paardenhaar is vettig. Het moet terdege worden gewassen en dezelfde bewerkingen ondergaan als varkenshaar. Wanneer het gewassen is, is het nog niet te gebruiken, want het haar is niet recht; er zitten golven in. Het moet gekookt worden. Het lange of korte haar moet helemaal worden

opgebonden. Daarna ging het in een fornuis pot en werd het lange tijd gekookt. Door dit koken en opgebonden zijn, wordt het haar gerecht en voor gebruik gereed. In zoverre dat het ook weer eerst gehekeld moest worden; dus recht trekken van de haren. Het weven van haardoek, werd op een weefgetouw gedaan. De paardenharen werden eerst aan een touwtje van het getouw geknoopt. Dit is dan de schering. De draden lopen in de lengte van het getouw. Het geheel werd bevestigd in een frame. Aan de uiteinden van het haar werden lussen gemaakt en deze werden vastgezet met pluggen op de boom. De wever zat achter het getouw en had

een spoel, in dit geval een lange lat met een gat, aan een van de uiteinden waar hij duim en wijsvinger door stak. Naast het getouw stond iemand met een witsloof (schort) voor en een touw om de buik en daaronder een bos paardenhaar (± 75 cm lang). Naargelang de grofte of fijnte van de mazen moest men 2-3-6 haartjes aangeven. Deze werden dan uit de bos haar gehaald en aan de wever gegeven, die ze dan met duim en wijsvinger aannam en met de spoel tussen de draden (schering) haalde en het met riet aandrukte, zodat een goede aansluiting volgde met de reeds ingetrokken draden. Was de juiste lengte bereikt, dan werd het gaas van het touwtje geknipt en kon het blad worden gebruikt voor een zeef.

(Bijdrage van Paul Witters)

Lag de eerste pastorie van Heide aan de Kapellensteenweg 510? afl.1

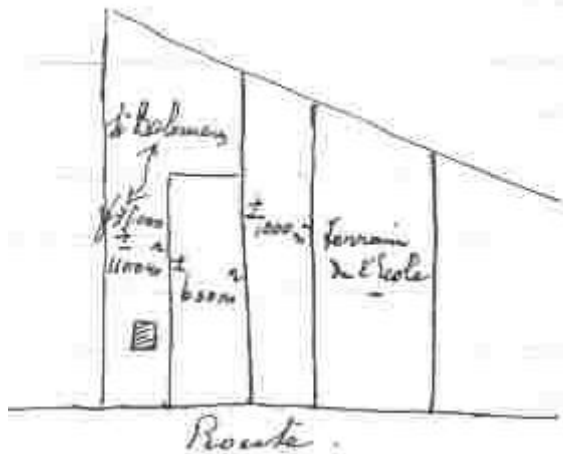
Wij kennen allemaal de pastorie van Heide, waar pastoor Bernard de Preter woont, onder de schaduw van de kerktoren. De ouderen weten nog wel dat zijn familielid, stichtend pastoor Antoine De Preter (1929-1967) jarenlang onder de kerk in de catacomben leefde, tot de huidige pastorie begin 1960 kon betrokken worden. In vier afleveringen brengen wij het verhaal van het tot stand komen van de pastorij!

Uiteraard bouwde pastoor De Preter bij de stichting van de parochie eerst een school en klooster in 1930, en daarna de kerk in 1935. Weinigen weten dat hij daarvoor nog een pastorie had, die echter helemaal op de verkeerde plaats lag. Bij het plannen van de nieuwe parochie Heide-Kapellenbos, was er een getouwtrek, over waar de kerk moest komen. Aangezien er weinig of niets aan de statie van Heide was, buiten heide, en er mooie vooruitzichten vanwege grootgrondbezitters van Kapellenbos geopperd werden en zelfs grond langs de Kapellensteenweg aangeboden werd, vertrok pastoor De Preter van de gedachte dat daar dus ook de kerk zou komen, en keek er uit naar een woonst. Bij zijn benoeming tot pastoor van de nieuwe parochie op 24.7.1929, deed hij zijn eerste mis als pastoor op 4.8.1929 in de kapel van de paters Benedictijnen in de huidige Missiehuislei, en zou dat nog een jaar lang blijven doen. Een eerste pastorie werd dan ook reeds aangekocht in 1929 langs de Kapellensteenweg 510, bijna aan de huidige Carrefour.

Wat voorafging

Louis Bareel (1870-1949) was een van de belangrijke spelers bij de oprichting van de nieuwe parochie. Zo schreef hij op 31.1.1929 naar vicaris-generaal Mgr. Jean-Marie Van Cauwenbergh (1879-1950) van het aartsbisdom, dat het eigendom naast het terrein voor de school, "*comportant une habitation bourgeoise à 1 étage et jardin, d'une contenance totale de 3000 m² environ est à vendre. Le propriétaire est Mr. Frans Balemans* (Zundert 8.3.1867 – Heide 7.9.1931), *notre ancien garde*". De vraagprijs was nog onbekend, maar architect Beirens van Heide, zou "*en confiance*" inlichtingen kunnen verstrekken aangezien "*il s'occupe de ventes de terrains et propriétés. C'est un homme très droit*". Ondertussen veranderde de situatie blijkbaar ook wat het eigendom Balemans betreft, want op 5.2.1929 gaf Bareel de gevraagde inlichtingen aan Van

Cauwenbergh: Het huis met ca. 1100 m² zouden 75.000 Fr. kosten. Architect Beirens schatte de “*prix de construction*” op 60.000 Fr. Maar de terreinen van 600 en 1000 m² tussen het huis en het schoolterrein, waren blijkbaar al door Frans Balemans verkocht. Barreel schatte hun waarde op 15 Fr. de m², zonder te weten of ze nog te koop zouden zijn. De 17de kon Bareel schrijven dat zij ca. 27 ha., of 2/3 van “*Cappellenbosch-Extension*” konden verwerven. Hij verwachtte zich dan ook aan een grote ontwikkeling van “*l’agglomération ‘anversoise’ de Heide de ce côté. Les Israélites nous fuient heureusement et aucun ne possède une parcelle là*”. Op 21.2.1929 zond Bareel twee brieven als bijlage bij de zijne, om Mgr. Van Cauwenbergh de reden van zijn schrijven te verduidelijken: Het betrof de eventuele aankoop van “*le terrain Storms*” waarvan hij vroeger meende niet via “*la vente forcée*” te moeten passeren, wat nu toch zou moeten. Op 6.3.1929 kwam de school weer ter sprake. Hij zou met genoeg gratis het terrein afstaan dat hij naast het eigendom van Balemans bezat, op voorwaarde dat de school er nog in 1929 gebouwd zou worden. Hij geraakte ook akkoord met zijn broer over de voorwaarden om diens terrein “*contigu au mien*”, te kopen, om dan ook een deel van die grond gratis af te staan voor hetzelfde doel. Bareel zou de twee percelen door “*M. Loos, Géomètre (sic) à Calmpthout*” laten opmeten, en vroeg Mgr. Van Cauwenbergh “*la largeur nécessaire*”. Deze dankte op 8.3.1929 zeer hartelijk voor “*l’offre généreuse*” en hoopte een week later een bezoek te kunnen brengen “*sur place de la propriété Balemans et du terrain que vous êtes disposé*

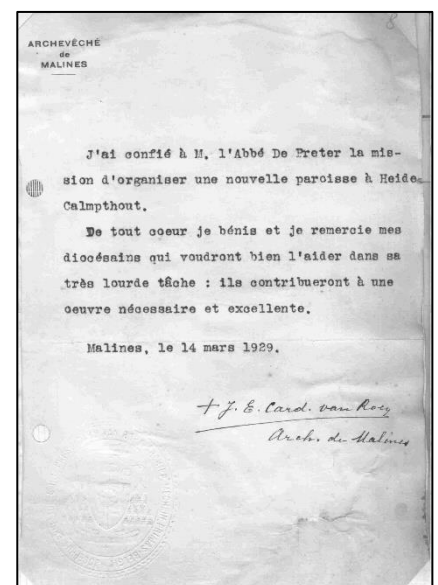
Louis Bareel aan Mgr. Van Cauwenbergh 5.2.1929, schets van het huis van de heer Balemans (thans huisnummer 510), met de er naast liggende gronden, langs de kapellensteenweg te Heide-Kalmthout

à nous donner”, zodat een beslissing zou kunnen vallen “*sans plus de retard*”. De gewenste breedte zou echter afhangen van het feit of “*la propriété Balemans*” aangekocht zou kunnen worden, om na de voltooiing van de bouw, als bewoning voor de zusters te dienen! Pas een maand later hoorden we Louis Bareel weer. Op 3.4.1929 schreef hij dat hij vernomen had dat “*la propriété Balemans vient d’être achetée par Mr. L’Abbé De Preter. J’en prend simplement acte. et par les circonstances, je serai bien mis au courant du reste, concernant le terrain, à acquérir éventuellement pour l’école*”. En verder besloot hij dat “*ma cession de la parcelle adjacente avec une façade convenable pourra s’effectuer, ce à quoi je tends*”. Van een spoorwegingenieur vernam hij ook dat met de tijd “*toutes les haies seront supprimées*

et que, comme dans d’autres pays, le passage deviendra libre par le fait même. Je me dis que si ce mouvement pouvait être anticipé, pour l’Eglise, la question serait résolue aux ¾, concernant son emplacement”.

Toekomstig pastoor Antoine De Preter

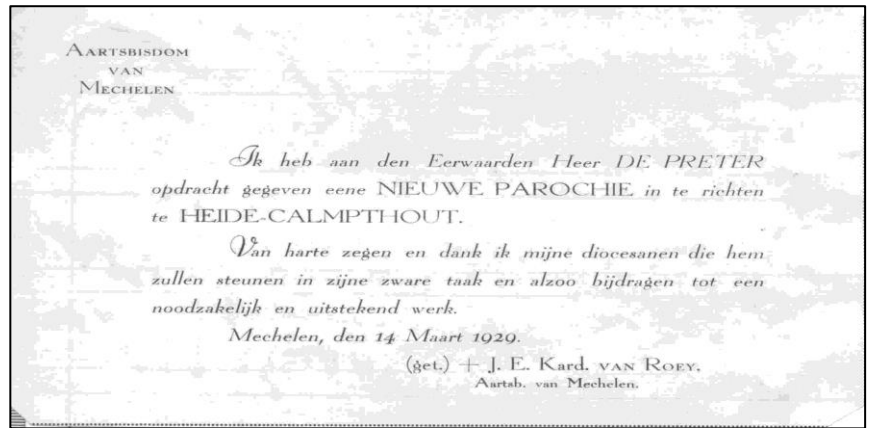
Zo stak priester-leraar Antoine De Preter dus plots Louis Bareel zelfs langs rechts voorbij. Hij wilde een schoolfondsencomité oprichten, en zou het huis van Frans Balemans gekocht hebben, volgens een brief van 3.4.1929, van een wat zenuwachtige Louis Bareel. De Preter wist blijkbaar al meer – of was wel heel zeker van zijn stuk. Op 14.3.1929 ondertekende kardinaal Van Roey immers een kort getypt briefje op briefpapier van het aartsbisdom, en met zijn droogstempel – maar zonder geadresseerde: “*J’ai confié à M. l’Abbé De Preter la mission d’organiser une nouvelle paroisse à Heide-Calmpthout. De tout coeur je bénis et je remercie mes diocésains qui voudront bien l’aider dans sa très lourde tâche: ils contribueront à une oeuvre nécessaire et excellente*”. Op een gedrukt briefje, of aankondiging, van diezelfde datum, staat de tekst in Nederlandse vertaling: “*Ik heb aan den Eerwaarden Heer DE PRETER opdracht gegeven eene NIEUWE PAROCHIE in te*

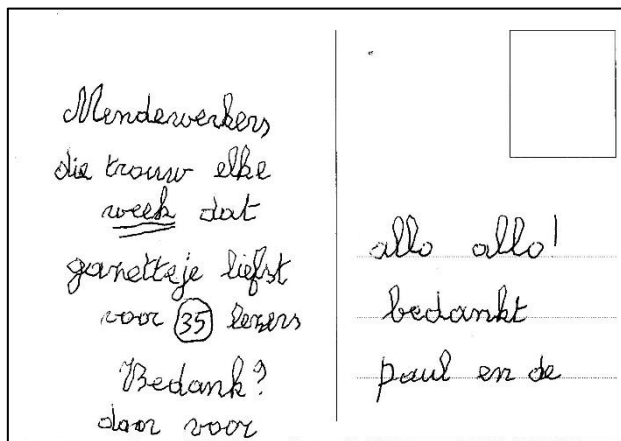
richten te HEIDE-CALMPHOUT. Van harte zegen en dank ik mijne diocesanen die hem zullen steunen in zijne zware taak en alzoo bijdragen tot een noodzakelijk en uitstekend werk”.

Dank vanuit Beukenhof!

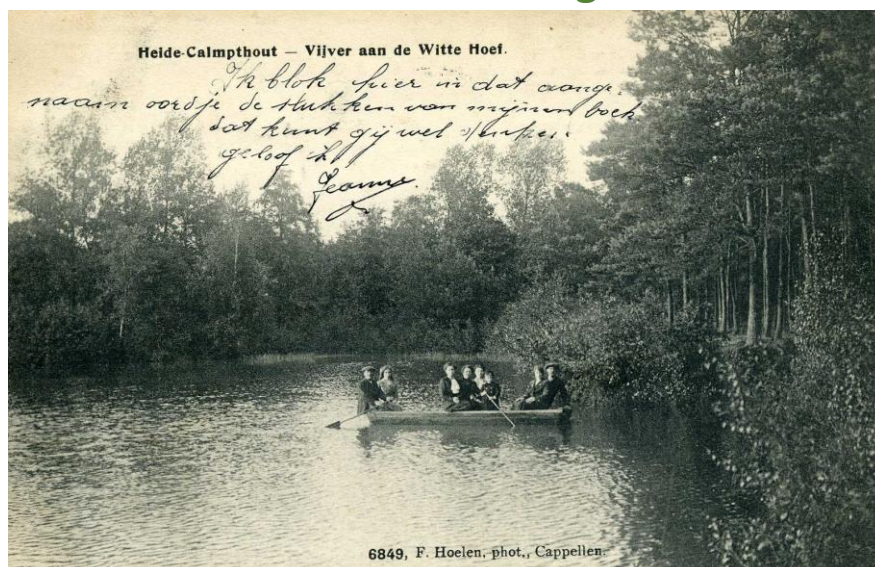
Onze bekende TV-ster van WZC Beukenhof wil heel graag dat wij in Heide Vertelt de twee boodschappen geven die Henny op deze twee kaartjes heeft geschreven.

Kard. Van Roey geeft De Preter de opdracht een nieuwe parochie te stichten, Mechelen, 14.3.1929

Uit de oude doos: herinneringen:

Voor de studenten worden in de examenperiode allerlei locaties ter beschikking gesteld om in alle rust te kunnen studeren. We vonden een oude prentkaart waarop als vermelding is aangebracht: "Ik blok hier in dat aangenaam oordje de stukken van mijnen boek, dat kunt gij wel denken geloof ik; Jeanne". Het aangename oord is de vijver tegenover de Witthoef!

"Heide vertelt" is een digitaal krantje. Verschijnt wekelijks op zondagmorgen.

Redactie: Louis van den Buijs, Heidestatiestraat 58/bus1, 2920 Kalmthout. (0477/22.24.81).

Redactieadres: vandenbuijslouis@gmail.com

Eerder verschenen krantjes zijn te raadplegen via de website www.binkalmthout.be

